

Rapporten All-Archeo bv 1988

Archeologienota
Lembeek (Halle) – Stationsstraat 43

Vincent Verhagen

Bornem
2024

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv

Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Vincent Verhagen

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2024/12.807/110

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken	7
2.3.3	Werkwijze	11
2.4	Assessmentrapport	11
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied	11
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	17
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	22
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese	23
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	24
3	Samenvatting	26
4	Bibliografie	27
4.1	Publicaties	27
4.2	Websites	27
5	Bijlagen	28
5.1	Archeologische periodes	28

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2024B198

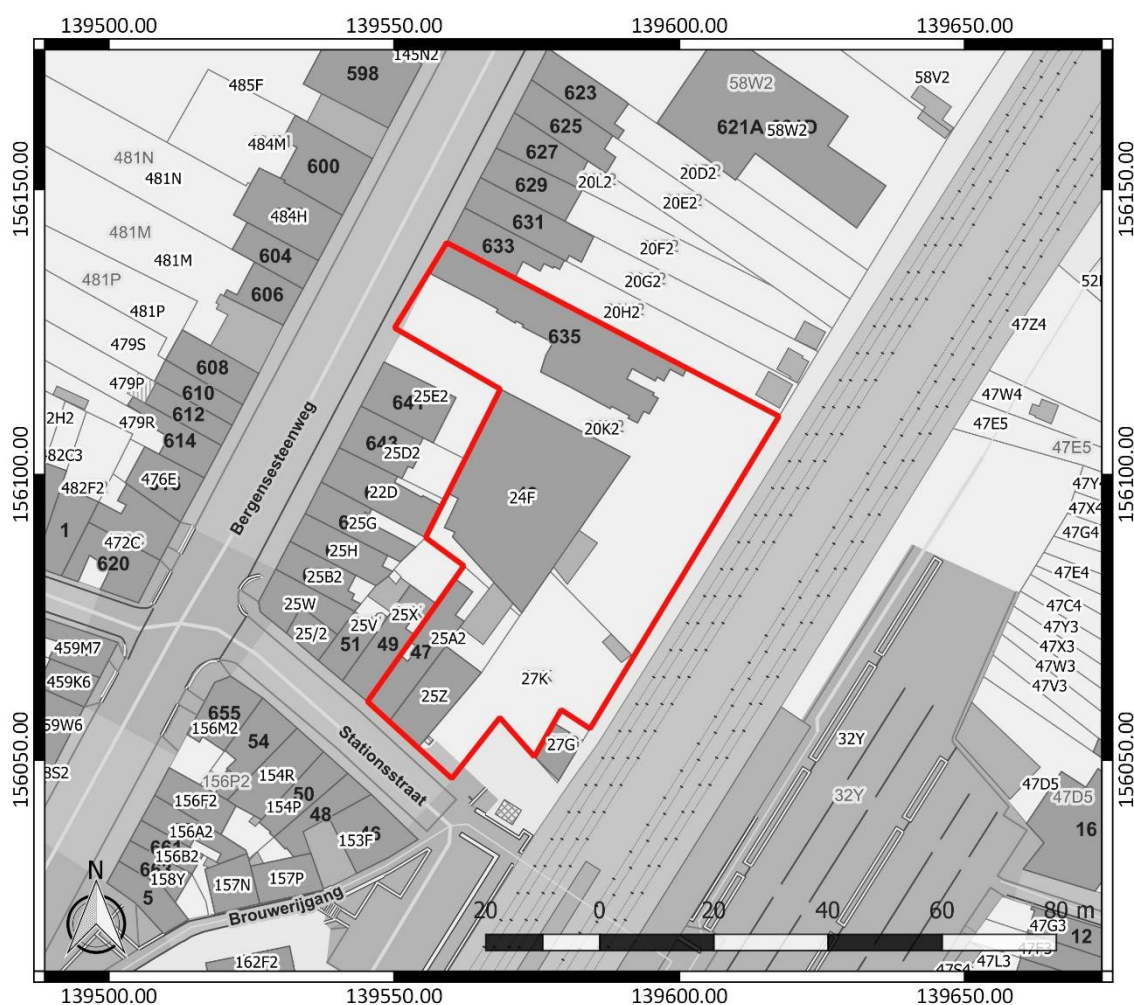
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): provincie Vlaams-Brabant, Halle, Lembeek, Stationsstraat 43, Bergensesteenweg

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 139545.34, 156046.76
- 139617.46, 156140.69

Kadastraal plan:

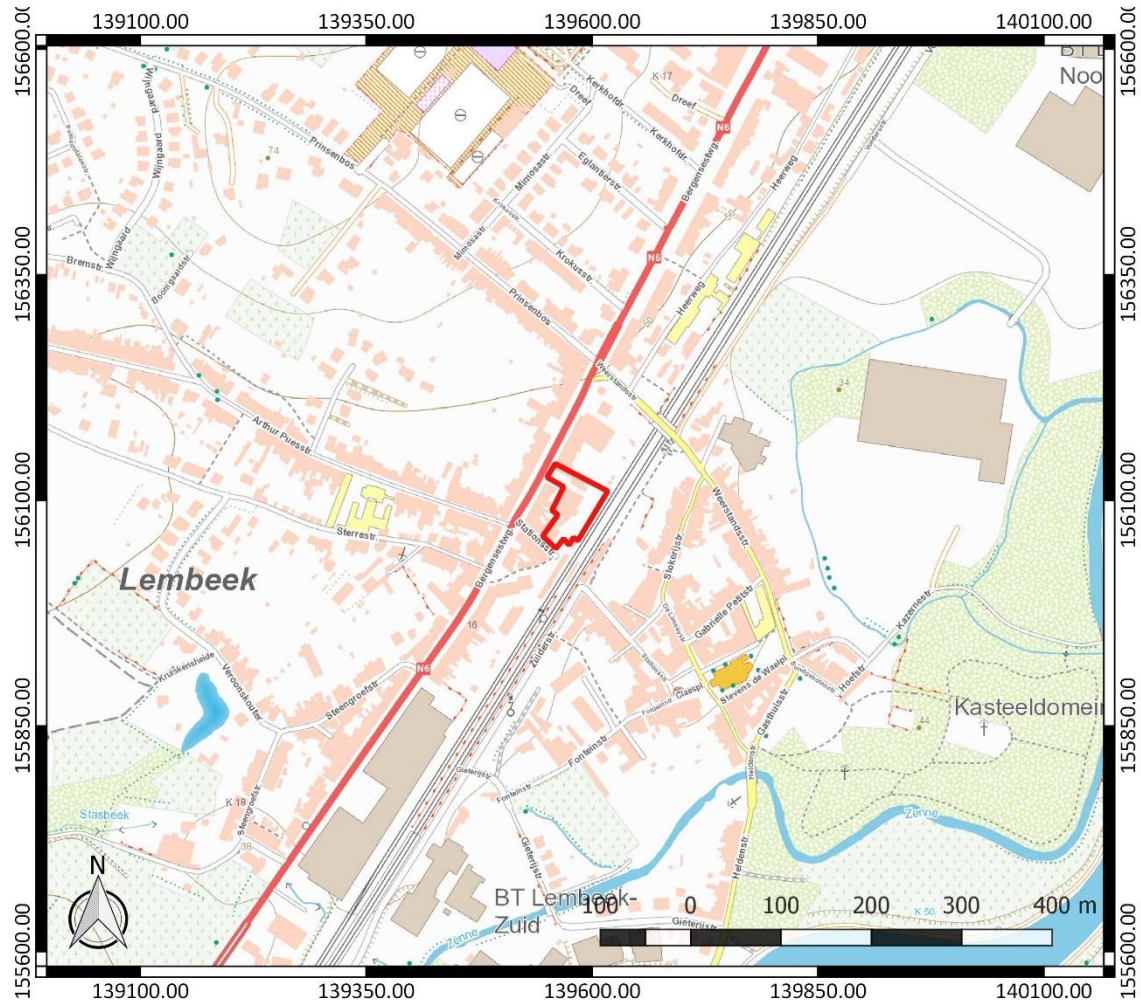

Figuur 1: Kadastraalplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Halle, Afdeling 5, sectie C, nummers 20K2, 24F, 25A2, 25Z en 27K

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 3406 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 19/02/2024 – 27/05/2024

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, historische bebouwing.

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Er is geen concrete archeologische voorkennis met betrekking tot het onderzoeksgebied.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

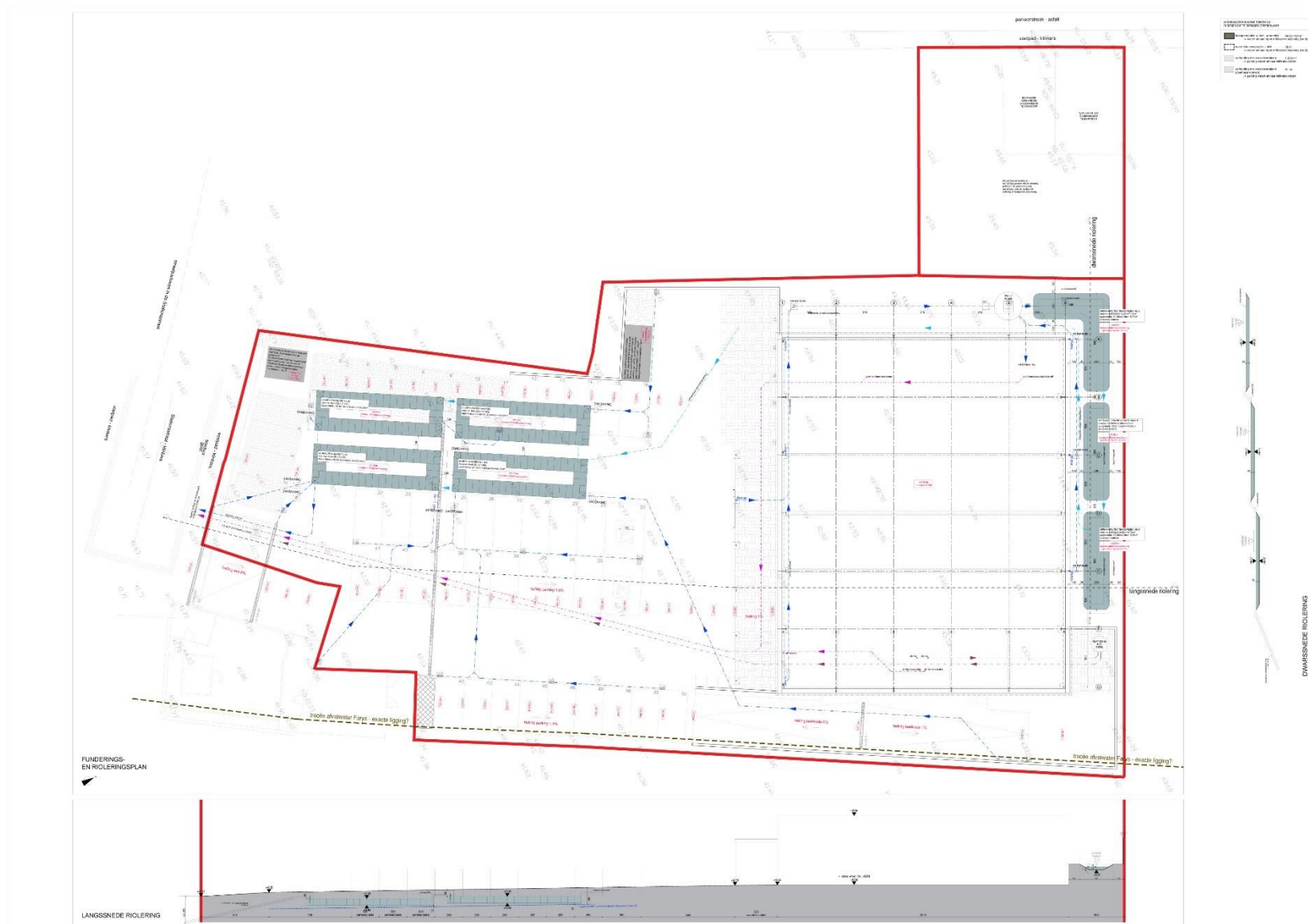
Op het terrein wordt een nieuwe Okay-buurtsupermarkt gebouwd. Daarvoor wordt de bestaande bebouwing binnen het onderzoeksgebied gesloopt. De bestaande bebouwing is voor zover bekend, niet onderkelderde. In het oosten van het terrein wordt een nieuwe supermarkt ingeplant. Die wordt uitgevoerd op een vloerplaat op volle grond, ondersteund door funderingsbalken. De vloerplaat kent een verstoringsdiepte van ca. 60 cm. De funderingsbalken kennen een verstoringsdiepte tot ca. 1,20 m. De supermarkt wordt deels in de bestaande helling uitgegraven, waardoor het vloerniveau van de supermarkt tot maximaal ca. 2,51 m dieper zal liggen dan het huidige maaiveldniveau.

In het westen van het terrein komt een nieuwe middenspanningscabine. De aanleg daarvan betekent een verstoringsdiepte van ca. 80 cm. Op de rest van het terrein wordt een parking aangelegd en wordt voorzien in groenaanleg. De aan te leggen verhardingen zullen een verstoringsdiepte van ca. 65 cm kennen. Er worden ook infiltratiekragen en nutspuiten voorzien die de verstoringsdiepte van de verhardingen overschrijden.

De groenaanleg voorziet in de aanplant van gras en struiken. Dit betekent een verstoringsdiepte van ca. 40 cm. Plaatselijk worden ook nieuwe bomen aangeplant. Ter hoogte van de plantkuilen loopt de verstoringsdiepte op tot maximaal ca. 1,00 m. Het noordwesten van het terrein zal een woonfunctie kennen. De invulling van de zone met een woonfunctie is momenteel niet bekend.

De bestaande woning Bergensesteenweg 635 blijft behouden.

Figuur 3: Ontwerpplan

Figuur 4: Funderings- en rioleringsplan

Figuur 5: Snede ontwerp

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden vier momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

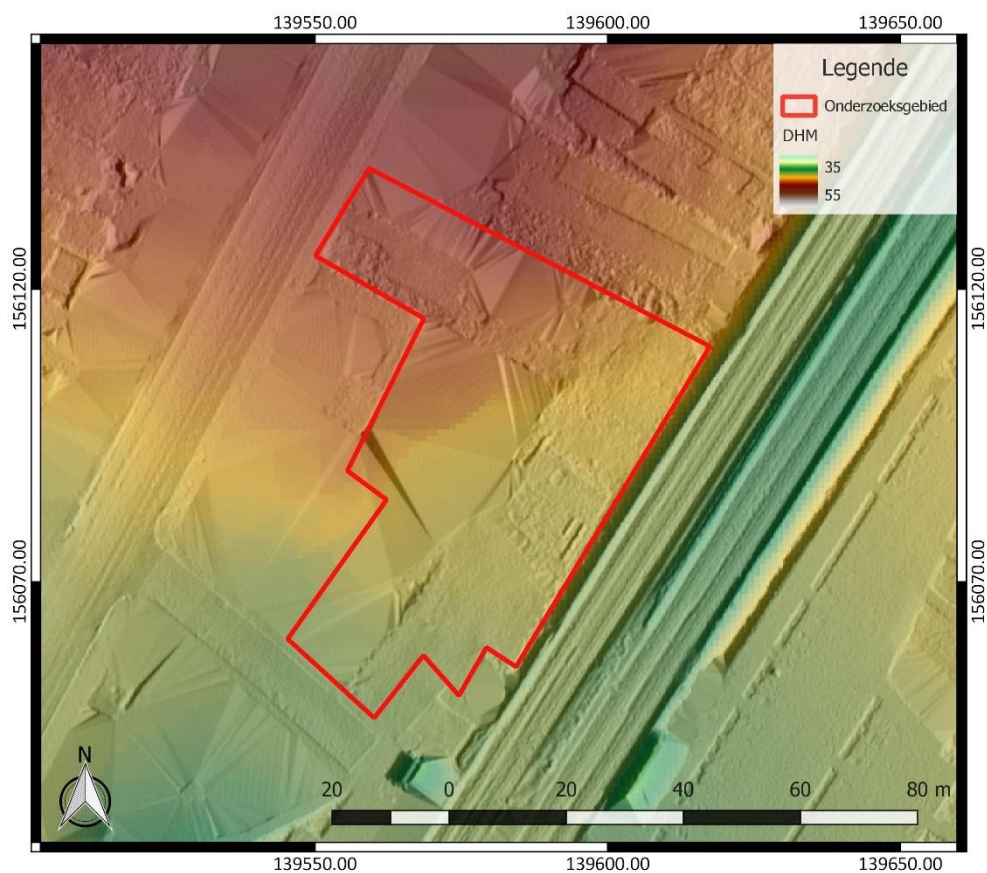
Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuidoosten van de Bergensesteenweg en ten noorden van de Stationsstraat (Figuur 6). Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden. Volgens het BPA 'Lembeek-Dorp' is de site grotendeels gelegen in 'zone voor dienstverlening'. Ten oosten stroomt de Kleine Zenne, een zijrivier van de Zenne. De Zenne zelf vinden we ten zuiden en ten oosten van het terrein. Ten zuidwesten vinden we ook nog de Stasbeek en verder naar het oosten toe vermelden we ook het kanaal naar Charleroi (Figuur 8).

Geomorfologisch behoort Lembeek tot de Zennevallei, waarbij er een groot verschil is tussen het gebied langs de linker- en de rechteroever. Het onderzoeksgebied bevindt zich op de linkeroever. Dit gebied wordt gekenmerkt door een glooiend landschap dat uitgeschuurd is in de fijnkorrelige afzettingen van de Formatie van Kortrijk. Deze streek wordt het 'Pajottenland' genoemd, waar het topografisch laagste punt rond de 10 m TAW in de Dendervallei gevonden wordt. In de streek komen ook nog geïsoleerde heuveltoppen voor.³

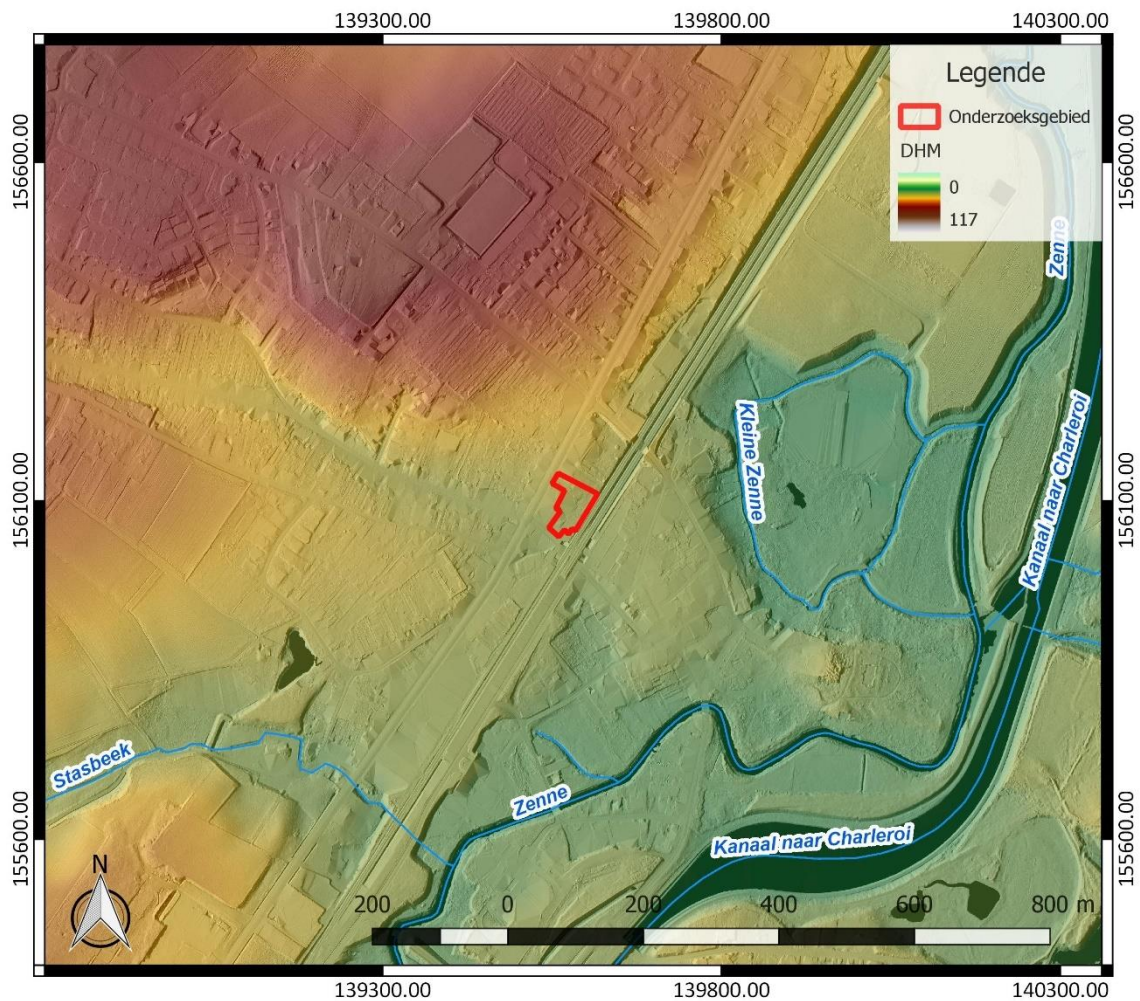
³ Schroyen *et al.* 2003, 4

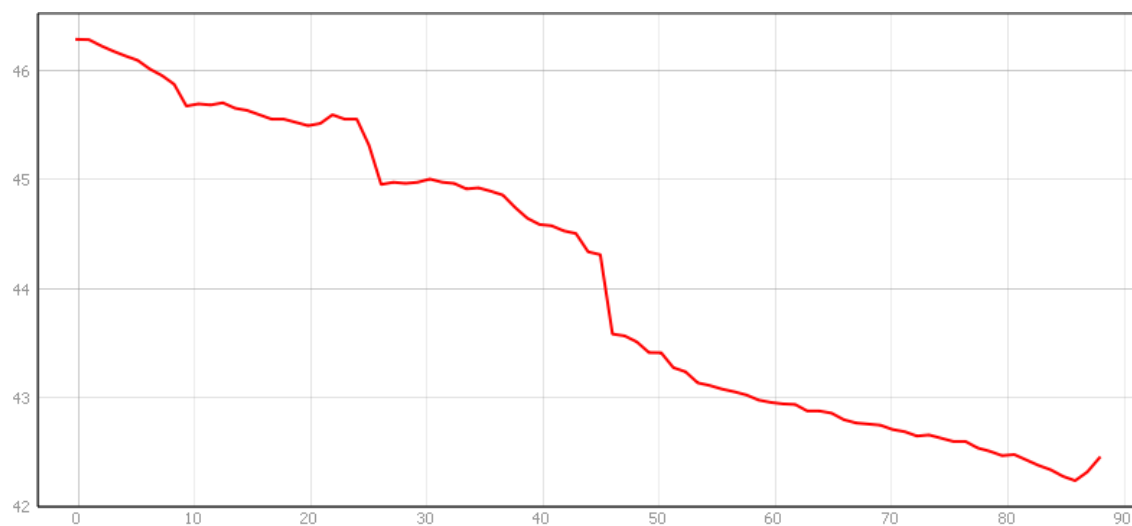
Figuur 6: Luchtfoto van 2022 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 7: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Multidirectional hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm, met aanduiding van het onderzoeksgebied

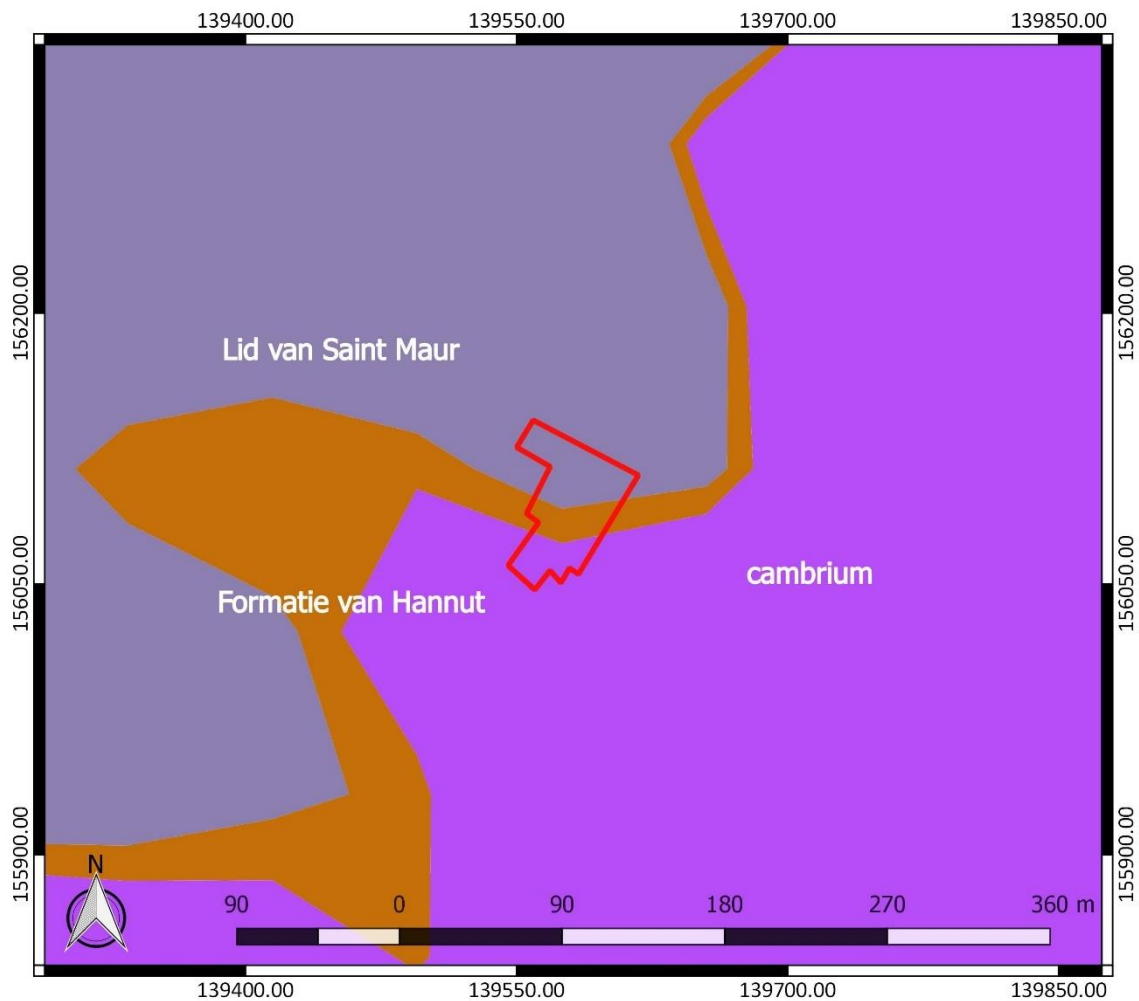

Figuur 8: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 9: Hoogteverloop van noordwest naar zuidoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het onderzoeksgebied bevindt zich aan de rand van de Zennevallei (Figuur 7). Het terrein helt af naar het zuiden en kent een hoogte van 42 tot 47 m TAW (Figuur 9).

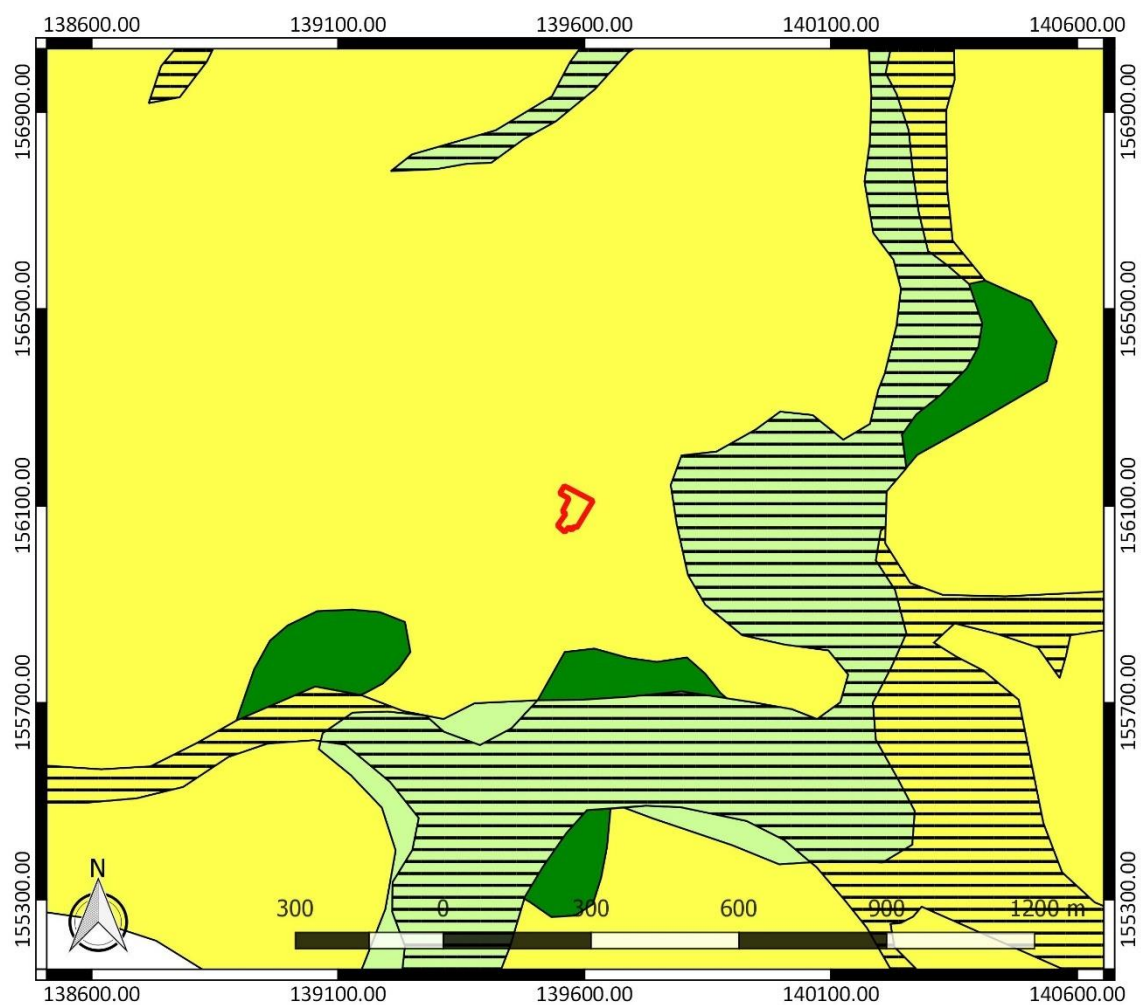
Figuur 10: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 10) bestaat in het noorden uit het Lid van Saint Maur. Dit wordt gekenmerkt door een grijze klei die silthoudend is. Centraal op het terrein vinden we de Formatie van Hannut. Dit bestaat uit grijsgroen fijn zand dat soms dunne kleihoudende intercallaties bevat, met plaatselijk zandsteen. Naar onder toe gaat dit over in klei die zandhoudend is tot klei. In het zuiden geeft de kaart tot slot nog de formatie van het cambrium weer. Dit wordt gekenmerkt door kwartsieten en donkergrijze phylladen.⁴

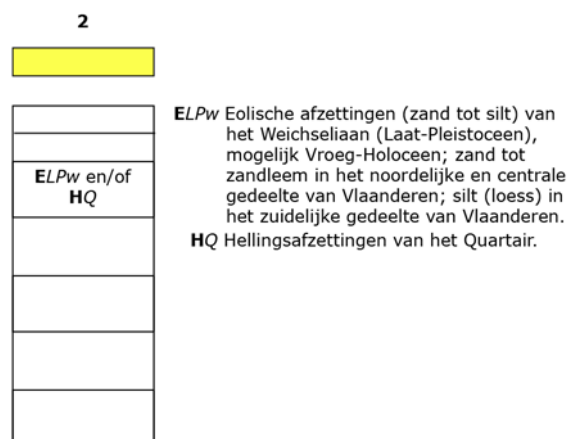
De quartairgeologische kaart (Figuur 11) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk van het Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair.⁵

⁴ www.geopunt.be/kaart

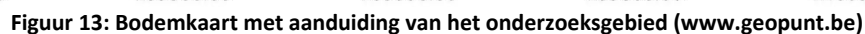
⁵ www.geopunt.be/kaart

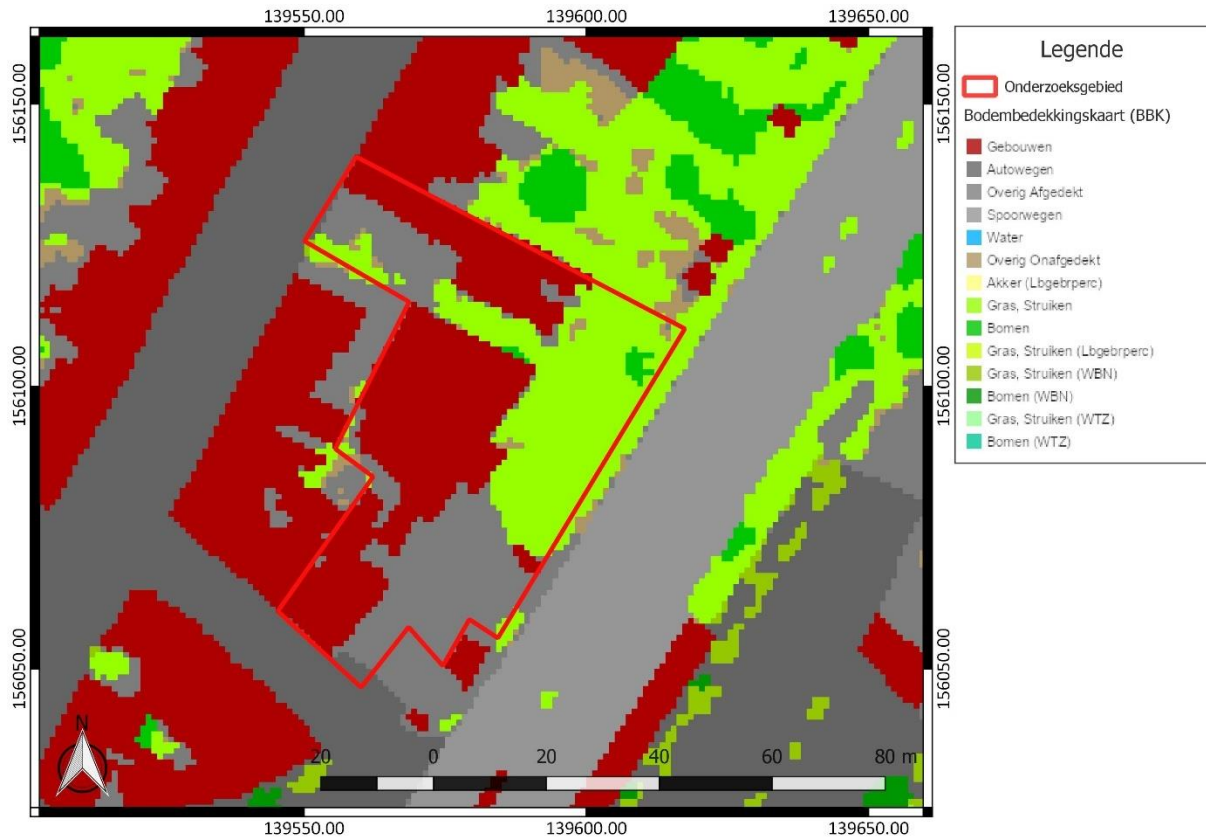
Figuur 11: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 12: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruikskaart gebouwen en verhardingen te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de kaart ingenomen door gras, bomen en struiken (Figuur 14). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 6).

Figuur 14: Bodemgebruikskartaal met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Halle werd voor het eerst vermeld als 'Hallensis' in 1152.⁶ In 1225 werd aan Halle een stadskeure verleend door Johanna, gravin van Vlaanderen en Henegouwen. Op dat moment stond het gebied onder voogdij van de Sint-Waldetrudisabdij van Mons en behoorde het tot het graafschap Henegouwen. De stad bleef gedurende de late middeleeuwen verder groeien als handelscentrum en ook als bedevaartsoord, dankzij een miraculeus Onze-Lieve-Vrouwbeeld dat sinds 1267 in de stad aanwezig was. De oudste vermelding van een plaatselijke burcht dateert uit 1376. De burcht vormde een belangrijke verdediging, omdat Halle en Lembeek gelegen waren in het grensgebied tussen de graafschappen Henegouwen en Vlaanderen enerzijds en het hertogdom Brabant anderzijds. Vanaf 1387 zou de stad Halle versterkt zijn. Een stadsrekening uit 1580 maakt melding van een omgracht en ommuurd geheel met stadspoorten. Verder zouden in de tweede helft van de 14de eeuw een korenhalle en een lakenhalle zijn gebouwd.⁷

Halle werd meermaals belegerd. In 1488 en 1489 werd de stad als bondgenoot van Maximiliaan van Oostenrijk belegerd door aanhangers van Filips van Kleef, de heer van Wijnendale, Ravenstein en Edingen. In de 16de eeuw zorgden de godsdiensttroebelen voor verwoestingen in de stad, terwijl in 1678 ravages werden aangericht door Franse legers. Ook de pest hield lelijk huis in 1634 en 1668. Onder het bewind van Keizerin Maria-Theresia begon de stad vanaf 1740 aan een heropbloei. In de

⁶ Gemeente Halle [online] <https://www.halle.be/denast/menu/erfgoed/geschiedenis-stad-halle> (Geraadpleegd op 20-02-2024)

⁷ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2024: Halle [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14261> (geraadpleegd op 20 februari 2024); INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2024: Lembeek [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14263> (geraadpleegd op 20 februari 2024).

19de eeuw kende de stad een economische bloei en industriële expansie dankzij een gunstige ligging aan het kanaal Brussel/Charleroi.⁸

Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), bevindt het onderzoeksgebied zich in het noordwesten van de historische dorpskern van Lembeek. Binnen het onderzoeksgebied kunnen we vier bouwvolumes waarnemen. Verder zien we in het zuidoosten de Zenne stromen. De historische wegen waarlangs het terrein zich bevindt, zijn te interpreteren als de historische voorlopers van de huidige Bergensesteenweg en Stationsstraat (Figuur 15).

Figuur 15: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), is opnieuw te zien dat het onderzoeksgebied bebouwd is (Figuur 16). De bebouwing is hier meer bepaald in het zuiden van het terrein te zien. Het onderzoeksgebied bevindt zich opnieuw ten noordoosten van de historische dorpskern van Lembeek. Verder zien we ook op deze kaart in het zuidoosten de Zenne stromen.

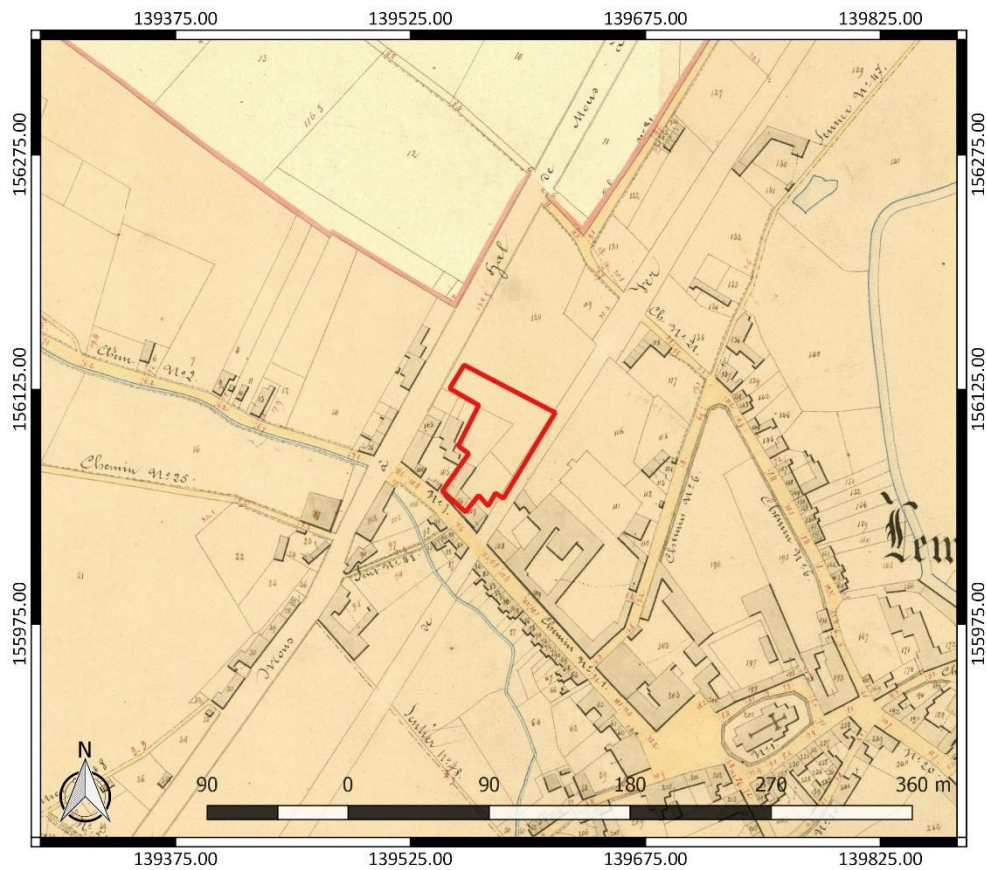
⁸ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2024: Halle [online], <https://id.erfgoed.net/themas/14261> (geraadpleegd op 20 februari 2024); Gemeente Halle [online] <https://www.halle.be/denast/menu/erfgoed/geschiedenis-stad-halle> (Geraadpleegd op 20-02-2024)

Figuur 16: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is nog steeds bebouwing te zien in het zuiden van het onderzoeksgebied. De rest van het terrein is onbebouwd. Ten oosten zien we dat een spoorweg aangelegd is (Figuur 17). De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) geeft hetzelfde beeld weer als op de Atlas der Buurtwegen.

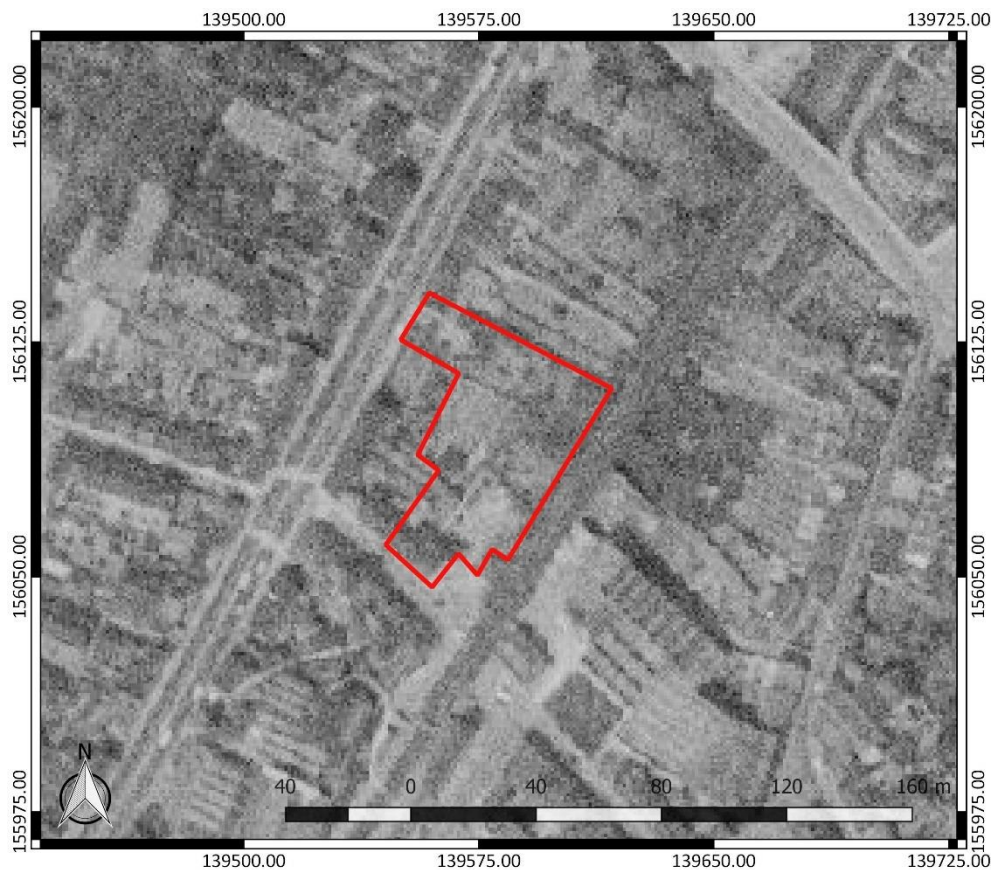
Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 19) toont ons dat de bebouwing op het terrein en de omgeving toegenomen is. De luchtfoto is moeilijk leesbaar omwille van de beperkte resolutie. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 20) toont dat de bebouwing op het terrein overeenkomt met de voorgaande luchtfoto en met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 6). We zien ook dat grote delen van het terrein verhard zijn.

Figuur 17: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 18: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 19: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 20: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt verschillende locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 21). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 21: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DHM 5 m

Net ten noordwesten van het onderzoeksgebied vinden we de aanduiding van een 17de-eeuws Frans militair kampement (CAI ID 222782).⁹ Ten oosten van het terrein kan vervolgens ook de localisatie van een 17de-eeuws kampement van Willem III worden gevonden (CAI ID 212733).¹⁰ In het zuidoosten vinden we het kasteel van Lembeek. Hier zijn verschillende sporen en structuren teruggevonden uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd die te maken hebben met het kasteel. Daarnaast zijn er op deze locatie ook artefacten gevonden uit het midden-neolithicum (CAI ID 1501).¹¹

⁹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2024: Frans militair kampement [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/222782> (geraadpleegd op 21 februari 2024).

¹⁰ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2024: Kampement van Willem III [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/212733> (geraadpleegd op 21 februari 2024).

¹¹ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2024: Kasteel van Lembeek/3L1 [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/1501> (geraadpleegd op 21 februari 2024).

Archeologisch onderzoek ten oosten van het terrein omvat een landschappelijk booronderzoek ter hoogte van de Noorderstraat. Hier is een verstoring van minimaal 150 cm diep aangetroffen (CAI ID 980325).¹² Ter hoogte van de Zuiderstraat in het zuiden zijn heel wat metaaldetectievondsten geregistreerd, waaronder kogels uit de 16de – 17de eeuw. Ook gebouwplattegronden uit de 19de eeuw werden hier gevonden (CAI ID 212341).¹³ Bij verder onderzoek op deze locatie werden restanten uit de volle en de late middeleeuwen gevonden die te maken hebben met het vroegere Sterrebeek en de ontginning van leem of klei. Er zijn ook enkele aardewerkartefacten uit de Romeinse tijd aan het licht gekomen (CAI ID 983281).¹⁴

In de omgeving zijn ook enkele molens bekend. In het noordoosten vermelden we een laatmiddeleeuwse watermolen (CA ID 1859)¹⁵ en in het oosten een laatmiddeleeuwse watermolen (CAI ID 1898).¹⁶ Tot slot is er nog sprake van een molen uit de nieuwe tijd (CAI ID 1905).¹⁷ Verder is ten oosten van het onderzoeksgebied is ook nog de laatmiddeleeuwse Sint-Veronuskerk gelegen (CAI ID 2664).¹⁸

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Uit het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt dat het terrein gelegen is op een gunstige locatie in de buurt van de Zennevallei, op de overgang van hoger- naar lagergelegen gronden. De gunstige landschappelijke ligging wordt bijgetreden door de reeds gekende archeologische waarnemingen in de omgeving, die dateren uit de steentijd, de Romeinse tijd, de middeleeuwen, de nieuwe tijd en de nieuwste tijd. Gelijkaardige resten kunnen ook binnen het onderzoeksgebied voorkomen. Op dit moment kunnen we de aanwezigheid van relevante archeologische resten uit andere periodes ook nog niet volledig uitsluiten. Bijgevolg is er voor het terrein sprake van een globale verwachting naar sporensites en artefactensites die kunnen dateren uit de steentijd tot de nieuwe tijd. Voor de

¹² INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2024: Halle Noorderstraat [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/980325> (geraadpleegd op 21 februari 2024).

¹³ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2024: Zuiderstraat - Sterrebeek [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/212341> (geraadpleegd op 21 februari 2024).

¹⁴ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2024: Zuiderstraat - Sterrebeek II [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/983281> (geraadpleegd op 21 februari 2024).

¹⁵ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2024: Watermolen [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/1859> (geraadpleegd op 21 februari 2024).

¹⁶ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2024: Watermolen [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/1898> (geraadpleegd op 21 februari 2024).

¹⁷ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2024: Molen [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/1905> (geraadpleegd op 21 februari 2024).

¹⁸ INVENTARIS ONROEREND ERFGOED 2024: Sint-Veronuskerk [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/2664> (geraadpleegd op 21 februari 2024).

nieuwste tijd zijn er op basis van de geraadpleegde historische kaarten luchtfoto's geen concrete verwachtingen.

Vlak bij het onderzoeksgebied vinden we een aanduiding van 17de-eeuwse kampementen. Het is niet uit te sluiten dat resten gerelateerd aan deze kampementen voorkomen binnen het onderzoeksgebied. We verwachten ze echter niet vanaf het maaiveldniveau omwille van de aanwezigheid van bebouwing en verharding op het terrein. Hieronder kunnen daarvan wel nog resten bewaard gebleven zijn.

Vanaf de 18de eeuw beschikken we over historische kaarten en luchtfoto's om de gebruiksevolutie van het terrein te reconstrueren. We zien dat het terrein in de 18de eeuw reeds bebouwd is. In de 19de eeuw werd langs het onderzoeksgebied een spoorweg aangelegd. Vanaf de 20ste eeuw zien we op luchtfoto's dat de bebouwing op het terrein veranderd is. Het is onduidelijk wat de impact van de huidige bebouwing en verharding geweest is op de bewaringstoestand van het bodemarchief. Aan de andere kant bestaat de mogelijkheid dat het bodemarchief door colluvium afgedekt is, waardoor de negatieve impact van de bebouwing gemilderd kan zijn. Om hier meer duidelijkheid in te krijgen, is verder vooronderzoek op het terrein nodig.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland, met uitzondering van het pand nr. 635, dat behouden blijft. De voornaamste werken omvatten de bouw van een supermarkt met bijhorende omgevingsaanleg. De verstoringsdiepte van de verschillende bodemingrepen varieert sterk en ligt tussen 40 cm en 3,20 m. Daaruit volgt dat in een zone van ca. 3304 m² binnen het onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

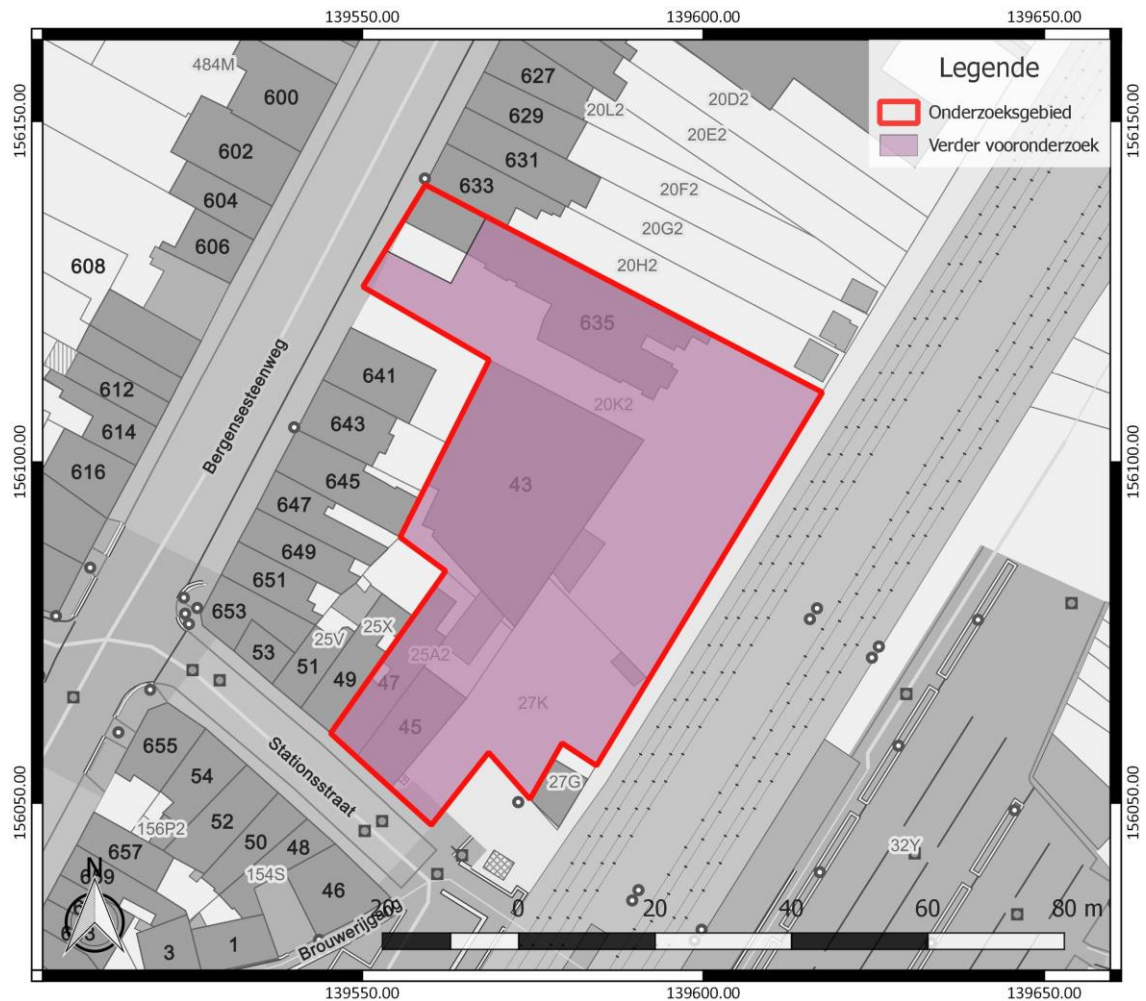
2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Op basis van de gunstige landschappelijk ligging en de reeds gekende archeologische waarden in de omgeving, is er een algemene verwachting naar resten van de steentijd tot de nieuwe tijd. Het kan zowel gaan om sporensites als om artefactensites. Historische kaarten doen verder ook meer specifiek vermoeden dat resten van historische bebouwing aanwezig kunnen zijn op het terrein. Op dit moment is de bewaringstoestand van het bodemarchief nog onduidelijk. De geplande werken betekenen een bedreiging voor het aanwezige bodemarchief. Gezien het archeologisch potentieel van het terrein en de onduidelijkheid omtrent de bewaringstoestand van het bodemarchief is daarom bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig in de zone die bedreigd wordt door de geplande werken.

Voor het verdere vooronderzoek wegen we verschillende onderzoeksmethodes af. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor deze onderzoekstechniek te beperkt.

Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein bebouwd, verhard of begroeid is.

Landschappelijk bodemonderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites beter in te kunnen schatten. Afhankelijk van de bewaringstoestand van de bodem en het potentieel op goed bewaarde steentijd artefactensites is mogelijk bijkomend onderzoek naar steentijd artefactensites nodig.

Figuur 22: Aanduiding van de zone waar verder vooronderzoek nodig is, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Tot slot dient ook een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd te worden om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van de bouw van een supermarkt diende een archeologienota opgemaakt te worden. Uit het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. De reeds gekende archeologische waarden in de omgeving en de gunstige landschappelijke ligging van het terrein wijzen op archeologisch potentieel. We houden rekening met het mogelijke voorkomen van resten uit de steentijd tot de nieuwe tijd. Op basis van historische kaarten is er verder sprake van een concrete verwachting naar resten van historische bebouwing op het terrein. Omtrent de bewaringstoestand van het bodemarchief bestaat er onduidelijkheid. Wel is duidelijk dat het bodemarchief bijkomend bedreigd wordt door de geplande werken. Omwille van het archeologisch potentieel van het terrein is daarom bijkomend onderzoek nodig.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Schroyen, K./P. Buffel/J. Matthijs, 2003: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 31-39 Brussel-Nijvel*, Brussel.

4.2 Websites

Cartesius (2024)

<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2024)

<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2024)

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2024)

<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2024)

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2024)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

